

עין משפט
עין מצוה

משקין בית השלחין פרק ראשון מועד קטן

מסורת הש"ס

(א) [שנה כגון: (ב) [מוספת
כלאים פ"ח] מכות כ"א: ע"ז
פד. (ג) [ששפת לכן ספד
ובגר ר"ש פ"ז ס"ז ע"ש
מס' (ד) גיטין ל"ו קהפין
לח: (ה) [ויקרא ע"ו, א] ויע"ז
פ"י ריב"ז דמכות וכל קה"ק
פ"י פסגות לח"ה, (ז) [ע"א
ר"ה משקין.]

תורה אור השלם

1. את חוקי השמירה
בהמתקן לא חרביה
בלאים שדך לא חרוב
בלאים ובגד בלאים
שעטנו לא יעגד ע"ק:
ויקרא י"ט ט"ז

הנהגות הב"ח

(ה) ר"ש ר"ה כמו סי' דר
יהודה דמסורת ו"ל כח
דמסורת:

גיליון הש"ס

ר"ש ר"ה ח"ב ס"ח
וב"ו וקס"א י"ג ט"ז כ"ב
ק"ך כ"ג ע"ב:

מוסף רש"י

וזמ"ר למחנה הנפק,
רציון לעצום להפקין,
משום דלרין להם היא
חוליה דקולר, לרין נמי
לקולר (נפח ע"ו). והמנכש
ההמחפה. לח"ה ויע"ז
חופה עפר חרוב כדך כל
האירעם, לוקה. דהיי
נמי וזמ"ר דהא דרבי של
זרע למוחי סירי מתיין, הא
נמי למוחי סירי מתיין (ע"ו)
ס"ו. כולת ר' עקיבא
היא, ויבנן דפלגי עליה
ד' שקופה פסידה לא
מחפה ל"ט לוקה, דמחן
דפטר נמקיס עפר
מחפה, והמנכש עפר
עשנים רעם מי שגילוי
האחרים ויבנן, לוקה דחשיב
חורב כלאים (נפח ע"ו).
הלמוד לומר בלאים
שדך לא, כלאים דהרעבה
ק"ה דר"ש, דמחן כלאים
דלא חרוב נבי שיה,
דרעין כלאים שדך לא,
הדלל מחי בהמתקן לא
חרוב כלאים ולא חרוב
שדך כלאים, ש"מ שדך
המלאים לעילי נמי להפקין,
ומשנת דמחרי המחז של
יהא כלאים כהנהגה (נפח ע"ו).
ויבנן שאי אתה משמט
מחז מנדגד ולאחר
שנו, (פרדושין לח) כגון
עכ"פ שנתנו קרישה
הלחן ויב"ו. ל"א אתה
משמט כספיים, וחק על
פי שהשמט כספיים חמת
הנך היא וזויה מליה
בלחן, ילפינן דהייקשא דלא
כהנהגה (נפח).

דלמא אפי לאינפולי, אבל ממעיין שלא יא בתחילה אפילו בית
הבעל נמי שרי רבי יהודה ומתניין דקמי נמי ממעיין שלא יא בתחילה
בית השלחין אין בית הבעל לא לאו רבי יהודה היא: **אם כן מסניין**
אמאן פרמייה, לא ר"א כן יעקב כדאמרינן ולא כר"מ דשרי אפילו
בית הבעל ולא כר' אלעזר בן עזריה
דאפילו בית השלחין לא שרי ממעיין
שלא בתחילה: **אלא לרבי יהודה**
ולא שנה כו', ומתניין ר' יהודה
היא: **לחודיעך כמו דרבי מאיר**,
דאפילו ממעיין שלא בתחילה שרי
אפילו לביית הבעל: **מנכש מולש**
עשנים רעם מתוך העובים ומי
עקי להו למחי הני טפי: **משקה**
מיס כורעיס, שזרק מיס בעיקרי
העשנים: **משום מלי מסרינן כיה**,
דמלי מלאכה קא חשיבין ליה דדלי
קולר לא חשיבין שאינו מתכוין לטול
העשנים אלא לתקן עשנים העובים
שצדקה: חורש חורע וקולר צבות
מלאכות הן כפרק כלל גדול (שנה
ק"ך ע"ג): **לרפויי**, לרין: **משום**
חורש אין משום וורע לא, אמרי לא
מיחייב כתריוהו הא עביד כתריוהו
ואשכחין במלאכה דמיחייב כתריו:
וזמ"ר, כשנת: **ולרין לעלים חייב**,
משום קולר שהרי לרין לעלים חייב
משום נועט דמשום היומור דגלי
טפי: **המחפה**, שמחפה את החורש
בעפר: **לוקה**, משום לא חרוב
כלאים (ויקרא ט"ז): **אף המקיים**,
שרואה כלאים וזמ"ר ואינו מנעלו:
כשלמא לרבי דאמינא, דמנכש הו
משום זרע משום הכי מנכש כלללים
לוקה דהא אסירא זריעה ככללים
דכתיב (לא חרוב: **חרישה**, ללוקך
זריעה כללים מי אסירא דכשעת
חרישה ליכא כללים כלל: **אמר ליה**,
מנכש אינו לוקה אלא משום מקיים:
פלמוד לומר כללים שדך לא, ואע"ג
דכתיב לא חרוב כללים (וגרועין
ודורשין לא כללים לא יהא כללים
מכל מקום שחייב אתה לנעלו:
כשלמא מועד, משום הכי שרי דלא
אסיר בשום מלאכה אלא משום
טימא: **וכל מקום פסידא שרו**
רבנן, למטרות מחלו על מועד
במקום פסידא כדפרשין לעיל: **בין**
למאן דאמר משום חורש, דפלגי
רבה ורבי יוסף לעיל במשקה מיס
לזרעיס דמד אמר משום חורש ומד
אמר משום זרע: **חרישה** כשביעים:
מי שרי, הא נפקא מנחריס ונקליר
משנות דלמרינן אס אינו ענין
לשנת שאינו לרין שהרי כבר נאמר
כל מלאכה תנהו ענין לשביעים:
כשביעים בזמן הזה, דרבנן: **ורבי**
היא, דאמר דהוא מדרבנן ומילמא
דפסידא שרו רבנן: **וזה דבר השמטה**
שמוט, כתיב בהשמט כספיים.

אם כן אמאן תרמייה, ואם נפסק לומר ממאי דרמיין אליה דר'
יהודה יוסר מר"א כמו דלוקשין לעיל לר"א הכי נמי פרטינן
אליה דרבי יהודה ומלי אלימא להש"ס מילמא דרבי יהודה דמוכח
מיניה דמתניין אמרי אליה יוסר
משום דמתניי מילי אשכחן כהדיל
במילתיה דר"י כמו במתניין דפסידא
אל הרווחה לא ובמקום פסידא נמי
מטרם לא טרם אכל לר"א ליכא
לאוכוחי ממילתיה אלא חד מילמא
דלעיל דהרווחה אסיר הלך ניהא
ליה ללוקמי כר' יהודה ולא כרבי
אלעזר: **כחו דר' מאיר דרביקף**,
ואם תאמר וליתני שלא יא בתחילה
לחודיעך כמו דר' יהודה דמחמר
(ה) כח דהמירא עדיף:

משום מאי חרבינן, לרין אדס
לוקה ולא נהג אלא
כהמראה שממרינן זו לא מעשה
הך אסורא דמפקינן כסנהדרין
(דף מח), מקרא דלרין לפרש סס
האסור כהדיל: **קא טרפויי**
אירע, דנתר עיקר המלאכה
אולינן דומה לחורש וכן יוסף אע"ג
דעיקר מלאכה דומה לחורש משנת
הנכש לאו לרפויי ארעא ובהכי פלגי
דרבה כפר לנתר המעשה מדמינן
דלא ולא אתר המ משנה וכן יוסף
כפר כתר מחמה אולינן דהיא עיקר
ולא אולינן כתר הדמיון:

וצריך עצים, אבל אס אין
לרין לעלים לא נאמר כו
דחייב משום קצירה דלא דמיא לקצירה
דקולרין למאכל או מדי שרירין
לחיה דכר כגון רפואה וכיוצא בהן
ואי לאו שקולרין ללוקך גופו פטור
דלא מוחייב אפילו משום חוליה
דחוליה לרין שמהא דמי לכך
מלאכה: **חייב שריס**, קשיא
לרבה דלול כתר הדמיון דהכא וזמ"ר
לא דמי כלל לנוטע ואע"פ"כ חייב
משום נועט וקשיא לרבי יוסף דאפילו
אינו מתכוין לזמון הגפן כיון דודאי
מזמנה מחמת היומור חייב משום
נוטע דהא שס קאמר רבי כהנא
אפילו לא חשיב ליעט ולי קשיא הא
דלמרינן כדכחא אפילו (כמנחת
ק"ך לו), משום רשעה אחת אתה
מחייבו ואי אתה מחייבו משום שמי
רשעות תרין הכי כגון דלויכא מיתה
ומלקות אבל תמי מילי דלסירן
דדמיין להדי בשמי מלקיות כתריוהו
חד רשעה הוא ולא ממעטי מרשעתו
דכל שם מלקות חד רשעה הוא והכי
נמי אמר כמ' פסחים נפ' כל שעה
ודף כו, וס' אמר אכי אכל פוטיתא
לוקה ארבע ואע"ג דרב כהנא אמורא
הוא מקשי מיניה לרבה ורב יוסף
משום דגברא רבה הוה כדאשכחן (כ"ק)
ק"ך ק', כעשה דר' יוחנן דהוה חרף
טובא * וקשיא ל"ג כיון דלאו מגה הוא לא חשיב עליה:

אם כן אמאן תרמייה, ואם נפסק לומר ממאי דרמיין אליה דר'
יהודה יוסר מר"א כמו דלוקשין לעיל לר"א הכי נמי פרטינן
אליה דרבי יהודה ומלי אלימא להש"ס מילמא דרבי יהודה דמוכח
מיניה דמתניין אמרי אליה יוסר
משום דמתניי מילי אשכחן כהדיל
במילתיה דר"י כמו במתניין דפסידא
אל הרווחה לא ובמקום פסידא נמי
מטרם לא טרם אכל לר"א ליכא
לאוכוחי ממילתיה אלא חד מילמא
דלעיל דהרווחה אסיר הלך ניהא
ליה ללוקמי כר' יהודה ולא כרבי
אלעזר: **כחו דר' מאיר דרביקף**,
ואם תאמר וליתני שלא יא בתחילה
לחודיעך כמו דר' יהודה דמחמר
(ה) כח דהמירא עדיף:

אם כן אמאן תרמייה, ואם נפסק לומר ממאי דרמיין אליה דר'
יהודה יוסר מר"א כמו דלוקשין לעיל לר"א הכי נמי פרטינן
אליה דרבי יהודה ומלי אלימא להש"ס מילמא דרבי יהודה דמוכח
מיניה דמתניין אמרי אליה יוסר
משום דמתניי מילי אשכחן כהדיל
במילתיה דר"י כמו במתניין דפסידא
אל הרווחה לא ובמקום פסידא נמי
מטרם לא טרם אכל לר"א ליכא
לאוכוחי ממילתיה אלא חד מילמא
דלעיל דהרווחה אסיר הלך ניהא
ליה ללוקמי כר' יהודה ולא כרבי
אלעזר: **כחו דר' מאיר דרביקף**,
ואם תאמר וליתני שלא יא בתחילה
לחודיעך כמו דר' יהודה דמחמר
(ה) כח דהמירא עדיף:

אם כן אמאן תרמייה, ואם נפסק לומר ממאי דרמיין אליה דר'
יהודה יוסר מר"א כמו דלוקשין לעיל לר"א הכי נמי פרטינן
אליה דרבי יהודה ומלי אלימא להש"ס מילמא דרבי יהודה דמוכח
מיניה דמתניין אמרי אליה יוסר
משום דמתניי מילי אשכחן כהדיל
במילתיה דר"י כמו במתניין דפסידא
אל הרווחה לא ובמקום פסידא נמי
מטרם לא טרם אכל לר"א ליכא
לאוכוחי ממילתיה אלא חד מילמא
דלעיל דהרווחה אסיר הלך ניהא
ליה ללוקמי כר' יהודה ולא כרבי
אלעזר: **כחו דר' מאיר דרביקף**,
ואם תאמר וליתני שלא יא בתחילה
לחודיעך כמו דר' יהודה דמחמר
(ה) כח דהמירא עדיף:

משום מאי חרבינן, לרין אדס
לוקה ולא נהג אלא
כהמראה שממרינן זו לא מעשה
הך אסורא דמפקינן כסנהדרין
(דף מח), מקרא דלרין לפרש סס
האסור כהדיל: **קא טרפויי**
אירע, דנתר עיקר המלאכה
אולינן דומה לחורש וכן יוסף אע"ג
דעיקר מלאכה דומה לחורש משנת
הנכש לאו לרפויי ארעא ובהכי פלגי
דרבה כפר לנתר המעשה מדמינן
דלא ולא אתר המ משנה וכן יוסף
כפר כתר מחמה אולינן דהיא עיקר
ולא אולינן כתר הדמיון:

וצריך עצים, אבל אס אין
לרין לעלים לא נאמר כו
דחייב משום קצירה דלא דמיא לקצירה
דקולרין למאכל או מדי שרירין
לחיה דכר כגון רפואה וכיוצא בהן
ואי לאו שקולרין ללוקך גופו פטור
דלא מוחייב אפילו משום חוליה
דחוליה לרין שמהא דמי לכך
מלאכה: **חייב שריס**, קשיא
לרבה דלול כתר הדמיון דהכא וזמ"ר
לא דמי כלל לנוטע ואע"פ"כ חייב
משום נועט וקשיא לרבי יוסף דאפילו
אינו מתכוין לזמון הגפן כיון דודאי
מזמנה מחמת היומור חייב משום
נוטע דהא שס קאמר רבי כהנא
אפילו לא חשיב ליעט ולי קשיא הא
דלמרינן כדכחא אפילו (כמנחת
ק"ך לו), משום רשעה אחת אתה
מחייבו ואי אתה מחייבו משום שמי
רשעות תרין הכי כגון דלויכא מיתה
ומלקות אבל תמי מילי דלסירן
דדמיין להדי בשמי מלקיות כתריוהו
חד רשעה הוא ולא ממעטי מרשעתו
דכל שם מלקות חד רשעה הוא והכי
נמי אמר כמ' פסחים נפ' כל שעה
ודף כו, וס' אמר אכי אכל פוטיתא
לוקה ארבע ואע"ג דרב כהנא אמורא
הוא מקשי מיניה לרבה ורב יוסף
משום דגברא רבה הוה כדאשכחן (כ"ק)
ק"ך ק', כעשה דר' יוחנן דהוה חרף
טובא * וקשיא ל"ג כיון דלאו מגה הוא לא חשיב עליה:

אם כן אמאן תרמייה, ואם נפסק לומר ממאי דרמיין אליה דר'
יהודה יוסר מר"א כמו דלוקשין לעיל לר"א הכי נמי פרטינן
אליה דרבי יהודה ומלי אלימא להש"ס מילמא דרבי יהודה דמוכח
מיניה דמתניין אמרי אליה יוסר
משום דמתניי מילי אשכחן כהדיל
במילתיה דר"י כמו במתניין דפסידא
אל הרווחה לא ובמקום פסידא נמי
מטרם לא טרם אכל לר"א ליכא
לאוכוחי ממילתיה אלא חד מילמא
דלעיל דהרווחה אסיר הלך ניהא
ליה ללוקמי כר' יהודה ולא כרבי
אלעזר: **כחו דר' מאיר דרביקף**,
ואם תאמר וליתני שלא יא בתחילה
לחודיעך כמו דר' יהודה דמחמר
(ה) כח דהמירא עדיף:

אם כן אמאן תרמייה, ואם נפסק לומר ממאי דרמיין אליה דר'
יהודה יוסר מר"א כמו דלוקשין לעיל לר"א הכי נמי פרטינן
אליה דרבי יהודה ומלי אלימא להש"ס מילמא דרבי יהודה דמוכח
מיניה דמתניין אמרי אליה יוסר
משום דמתניי מילי אשכחן כהדיל
במילתיה דר"י כמו במתניין דפסידא
אל הרווחה לא ובמקום פסידא נמי
מטרם לא טרם אכל לר"א ליכא
לאוכוחי ממילתיה אלא חד מילמא
דלעיל דהרווחה אסיר הלך ניהא
ליה ללוקמי כר' יהודה ולא כרבי
אלעזר: **כחו דר' מאיר דרביקף**,
ואם תאמר וליתני שלא יא בתחילה
לחודיעך כמו דר' יהודה דמחמר
(ה) כח דהמירא עדיף:

אם כן אמאן תרמייה, ואם נפסק לומר ממאי דרמיין אליה דר'
יהודה יוסר מר"א כמו דלוקשין לעיל לר"א הכי נמי פרטינן
אליה דרבי יהודה ומלי אלימא להש"ס מילמא דרבי יהודה דמוכח
מיניה דמתניין אמרי אליה יוסר
משום דמתניי מילי אשכחן כהדיל
במילתיה דר"י כמו במתניין דפסידא
אל הרווחה לא ובמקום פסידא נמי
מטרם לא טרם אכל לר"א ליכא
לאוכוחי ממילתיה אלא חד מילמא
דלעיל דהרווחה אסיר הלך ניהא
ליה ללוקמי כר' יהודה ולא כרבי
אלעזר: **כחו דר' מאיר דרביקף**,
ואם תאמר וליתני שלא יא בתחילה
לחודיעך כמו דר' יהודה דמחמר
(ה) כח דהמירא עדיף:

אם כן אמאן תרמייה, ואם נפסק לומר ממאי דרמיין אליה דר'
יהודה יוסר מר"א כמו דלוקשין לעיל לר"א הכי נמי פרטינן
אליה דרבי יהודה ומלי אלימא להש"ס מילמא דרבי יהודה דמוכח
מיניה דמתניין אמרי אליה יוסר
משום דמתניי מילי אשכחן כהדיל
במילתיה דר"י כמו במתניין דפסידא
אל הרווחה לא ובמקום פסידא נמי
מטרם לא טרם אכל לר"א ליכא
לאוכוחי ממילתיה אלא חד מילמא
דלעיל דהרווחה אסיר הלך ניהא
ליה ללוקמי כר' יהודה ולא כרבי
אלעזר: **כחו דר' מאיר דרביקף**,
ואם תאמר וליתני שלא יא בתחילה
לחודיעך כמו דר' יהודה דמחמר
(ה) כח דהמירא עדיף:

רבינו חננאל

וסבר ר' יהודה ל"ש מעין
שיצא בתחילה ולא שנה
מעין שלא יצא בתחילה,
אין משקין אלא בית
השלחין, וזה דקתני מעין
שיצא בתחילה, אירי דאמר
ר' מאיר מעין שיצא
בתחילה משקין כמנו אפי'
שרה הבעל, תנא אירו נמי
מעין שיצא בתחילה, אמר
המנכש, פי החופה בית
הזרעים, והמקיים בית
לזרעים כשבת, משום מאי
מתרינן ביה, וזה דמר
משום חורש מה דר'
החרש לרפויי ארעא הכא
נמי דרפויי ארעא ניהו, ורב
יוסף אמר משום זרע, מה
דך חורש לאצמחי פירא
הכא נמי קא מצמחי פירא,
ובקשי אביי הנהוין ביה
דאמאי לא מתרינן בית
משום חורש משום זרע,
הא דרבי אלא רמיא נמי
להו, וכי תימא כל היכא
דאיכא מלאכה מקין שריס
לא מחייבין אלא חורא,
והאמר דכר כהנא חומר
וצריך לעלים חייב ואתה
אתה משום זרע ואתה
משום קציר, ולא פירק
לנפשיהו, איתיהיב רב
כשעלמא לרב יוסף דאמר
מנכש משום זרע וליקת
היני דאסורא חייב, ורבי
בכללים אלא לרבה דאמר
משום חורש, תרישה
בכללים מי אסירא, ופירק
רבה, מאי לוקה רבנן,
משום מקיים בכללים,
וכהנא ר' עקיבא היא, ומה
טעם קאמר ורבי קמין,
המנכש והמחפה בכללים
לוקה מאי טעמא משום
מקיים, שרי עקיבא אמר
אף המקיים בכללים לוקה,
פי מקיים בכללים, שבעא
שרה זריעה כללים ורבה
היא זריעה, והמקיים
המלאים ככדורו, עזרם
לו הצמחה והפריחה פרי,
מאי טעמא, אמר קיא לא
חורש חופה כללים אלא
מלמד חורש חופה כללים,
מקיים נתיין, תלמוד לומר
לא כללים, כלומר, האי לא
דכתב רחמנא דורש אותו
בזריעה היה לית למכתב
לא חורש כדך ליישובך,
ואנא זריעה דאין זריעה
אלא בתבואה, פי ומילא
משמטין שאמר זריעה
התבואה בכללים (למה
עוד אמר כללים), כדכתיב

ודעתם את השנה (הוראי) [שמעיתו] וגו', אבל באילנות נטיעה היא, כדכתיב ונטיעתם על עץ מאכל, כללים דכתב רחמנא למת לי, לרבות המקיים בכללים בלאו, ומקשינן לרבה ורב יוסף מתניין חזקן בית
השלחין בשנה ובשביעית, בשלמא מועד משום פסידא שרו רבנן, אלא בשביעית, בין למאן דאמר משקה מיס לזרעיס חייב משום זרע ובין למאן דאמר חייב משום חורש, תריוהו
חרישה זריעה כשביעית אסיר, הכי שרו, ופירק אביי, שביעית בזמן הזה, ורבי היא, והניא רבי אומר לו רבי השמטה שמוט, כתיב שמיטה וכתובי שמוט, כשמי שמיטות הכתוב מרוב אחת שמיטת קרקע ואחת שמיטת
כספיים, בזמן שאהה משמט קרקע כו', והראיה דלית שמיטת בקרקע שארין ישראל בידו נזים היא, שביעית בזמן הזה רבנן, ובמקום פסידא שרו רבנן, רמא אפי לא תימא תמי' רבי דר' ולא רבנן, אלא אפי תימא
רבנן, הניכוש (והחייב בכללים) תולדות ניהו, ובשביעית אבות אפר רחמנא